

Så här odlas ekologiska grönsaker

EKOLOGISKA GRÖNSAKER odlas utan konstgödsel och kemiska bekämpningsmedel. Odlaren använder sig i stället av solenergi, kretslopp, jordens dagmaskar och mikroorganismer samt skadedjurens naturliga fiender. Maskiner och redskap, gammal teknik och ny, behövs också för att lyckas.

Ekologisk grönsaksodling är ett precisionsarbete. Det gäller att göra rätt sak i rätt tid. En missad ogräsrensning i början av säsongen ger mångdubbelt arbete några veckor senare. Om man slarvar vid sådden kan man få problem och merarbete under hela odlings-säsongen – och en sämre skörd. Ekologisk grönsaksodling kräver mycket handarbete vid ogräsrensning, men också vid sådd, plantering, skörd och lagring. Det krävs en mycket noggrann planering och kunskaper om hur jord och växter fungerar är livsviktiga för att lyckas. Det som ändå driver en odlare vidare är att arbetet är kreativt och roligt där man får utlopp för tusen idéer och där resultatet är prunkande rader med färg och mångfald – och goda och nyttiga grönsaker!

Planering och mångfald

Att växla grödor i en bestämd ordning varje år kallas växtföljd. Växtföljden ger en variation i odlingen som förhindrar ogräs och skadegörare att föröka sig okontrollerat. Genom växtföljden utnyttjar man också jordens näringsförråd på bästa sätt. En del växter är ”närande”, dvs de ökar jordens bördighet genom att samla näring (kväve) från luften medan de växer. Baljväxter som ärter, bönor och klöver är exempel på närande växter. De flesta grönsaker är ”tärande”, de behöver mycket näring från jorden medan de växer

och lämnar inte så mycket näring kvar efter sig.

Olika grönsaker har olika stort behov av näring. Vitkål vill ha mycket under hela säsongen, medan lök och morötter är mindre näringskrävande. De mest näringskrävande grönsakerna odlas direkt efter en närande gröda och de minst krävande kommer sist i växtföljden. Det är viktigt att planera odlingen väl så att växtnäringen både räcker till alla grödor.

Jorden måste vara i god kondition så att dagmask och mikroorganismer får de bästa förutsättningar att arbeta och förse växterna med näring. Bevattningsmöjligheter är också ett måste under torra perioder.

Naturlig gödsling

I ekologisk odling gödslar man inte med konstgödsel utan med djurgödsel och grön-gödsling eller vall. Grön-gödsling innebär att bonden odlar baljväxter (t.ex. klöver) som fångar luftens kväve. Baljväxterna plöjs sedan ned och bidrar med näring till nästa gröda. Vall består av gräs och klöver. Också vallen plöjs ned för att gödsla jorden.

Att kompostera växtavfall och gödsel är ett sätt att förvara och ”koncentrera” näringen innan komposten sprids. Den färdiga komposten som sprids på åkern omsätts i jorden med hjälp av markorganismer innan näringen blir tillgänglig för växterna.

En grönsaksodlare kan också köpa in växtnäring om gårdens egen gödsel inte räcker. Det finns många slags gödselmedel som går att köpa, de ska då vara godkända enligt KRAV:s regler. Om någon näringsbrist skulle uppstå kan man använda t.ex. naturligt förekommande mineraler.

Med det här sättet att gödsla finns det naturlig näring i jorden som växtens rötter tar upp. Den frigörs efter hand till växten under en lång tid. Men det är svårare att beräkna hur mycket som finns och vad som kan finnas kvar efter skörd. Därför måste odlaren planera odlingen så att näringen utnyttjas väl och det inte uppstår ett överskott som kan förloras från odlingen till omgivande miljön.

Ekologisk odling utvecklar tekniken

Det är långt ifrån bara handrensning som gäller när man utesluter kemisk bekämpning. Visst handrenas de flesta grönsaksodlare som ett komplement, åtminstone i vissa grödor, men det finns också maskiner och redskap för att klara av ogräset på ett tidsbesparande sätt. Olika slags hackor och harvar är de vanligaste hjälpmedlen. Men också annan teknik har utvecklats i den ekologiska odlingen, t.ex. flamning och radborstning. Flamning med gasolbrännare är effektivt i grödor som groor långsamt som morötter, lök och majs. Borstmaskinen, en maskin som dras av traktorn, borstar helt enkelt bort ogräset med roterande borstar och kan minska handrensningen till ett minimum. I mindre odlingar kan man täcka jorden med t.ex. gräsklipp. Det är ett suveränt sätt att både gödsla jorden, skydda den mot uttorkning samt undvika ogräs och vissa skadedjur.

Mindre skadegörare genom god omsorg

Med en levande jord, en bra växtföljd, lagom mycket näring och tillräcklig tillgång på vatten kan odlaren bygga upp en bördig jord och samtidigt undvika många problem med skadedjur och sjukdomar. Det gäller också att gynna skadedjurens naturliga fiender i och runt om odlingsmarken och att välja växtsorter som har god motståndskraft samt frön som är friska. Fiberduk är ett hjälpmedel som används alltmer eftersom den både kan skydda grödan mot insektsangrepp och hålla en lite varmare och jämnare temperatur för grödan. Om man ändå får problem finns olika växtextrakt, bakteriepreparat och såpor som kan sprutas på grödan med en god effekt.

